

BLIK FOR RESSOURCER

– inspiration til undervisere på EUD

*“Ressourcesyn:
fokus på styrker
frem for mangler,,*

LÆSEVEJLEDNING

Hæftet indgår i hæfteserien
BLIK FOR RESSOURCER

BLIK FOR RESSOURCER
– inspiration til lærere i 0.-6. klasse

BLIK FOR RESSOURCER
– inspiration til lærere i 7.-10. klasse

BLIK FOR RESSOURCER
– inspiration til undervisere på EUD

BLIK FOR RESSOURCER
– inspiration til UU-vejledere

BLIK FOR RESSOURCER
– teori og metode

[A-Å]

Henviser til, at du kan læse mere i det leksikale afsnit i **BLIK FOR RESSOURCER** – Teori og metode.

KOLOFON

UDGIVER

Fastholdelskaravanen¹,
Tosprogs-Taskforcen²
Uddannelsesstyrelsens
vejledningskontor
2011

FORFATTERE

UU København:
Hannah Silberbrandt
Pernille Banke Kristensen
Gitte Brun
Karina Meinecke

REDIGERET AF

Hannah Silberbrandt
Karina Meinecke

CEFU og ALS Research har ydet
redaktionel sparring på hæftet.

DESIGN OG LAYOUT

Umloud Untd

ISBN-NUMMER

978-87-92701-27-5
978-87-92701-28-2 (elektronisk)

Hæftet kan downloades på:
www.fastholdelskaravanen.dk

-
1. Fastholdelskaravanen er et samarbejde mellem Undervisningsministeriet og Integrationsministeriet samt en selvstændig del af Brug for alle unge. Projektet er støttet af den Europæiske Socialfond.
  2. Tosprogs-Taskforcen hører under Uddannelsesstyrelsen og er et samarbejde mellem Undervisningsministeriet og Integrationsministeriet.

INDHOLD

5 **INDLEDNING: BLIK FOR RESSOURCER**
på erhvervsuddannelserne

KAP. 1

8 **TEMA: RELATIONSARBEJDE**
Relationen som forudsætning for læring

KAP. 2

10 **CASE: TEC FREDERIKSBERG**
Et læringsmiljø med positive forventninger

13 **CASE: AALBORG HANDELSSKOLE**
Den anerkendende tilgang

16 **KOM GODT I GANG**

18 **TEMA: KOOPERATIV LÆRING**
Mangfoldighed styrker faglighed

KAP. 3

20 **CASE: HOTEL- OG RESTAURANTSKOLEN**
Massiv satsning på kooperativ læring

22 **KOM GODT I GANG**

24 **TEMA: LÆRINGSSTILE**
Undervisning skal favne alle elever

KAP. 4

27 **CASE: EUC VEST**
Ny pædagogisk platform

30 **KOM GODT I GANG**

32 **TEMA: GRÅZONESPROG**
Sprog og fag hænger uløseligt sammen

KAP. 5

34 **CASE: SOPU NORDSJÆLLAND**
Skab en sproglig forståelse

36 **KOM GODT I GANG**

38 **TEMA: FORÆLDRESAMARBEJDE**
Sprog og fag hænger uløseligt sammen

KAP. 6

40 **CASE: SYDDANSK ERHVERVSSKOLE**
Forældre er en uvurderlig kapacitet

42 **KOM GODT I GANG**

44 **TAK TIL**

BLIK FOR RESSOURCER
– inspiration til undervisere på EUD

BLIK FOR RESSOURCER
– teori- og metodehæfte

BLIK FOR RESSOURCER
– inspiration til UU-vejledere

BLIK FOR RESSOURCER
– inspiration til lærere i 7.-10. klasse

BLIK FOR RESSOURCER
– inspiration til lærere i 0.-6. klasse

“ Ressource
fokus på
frem for

“ Resourcesyn:
fokus på styrker
frem for mangler ,,

BLIK FOR RESSOURCER

på erhvervsuddannelserne

Hvordan kan underviserne tage udgangspunkt i elevernes ressourcer? Hvad kan vi gøre for, at en mangfoldig elevgruppes ressourcer og kompetencer i højere grad kommer i spil og skaber de bedste rammer for, at eleverne fastholdes og gennemfører en erhvervsuddannelse? Det kommer dette hæfte med en række bud på.

Alle de metoder, du kan læse om på de følgende sider, tager afsæt i et anerkendende, ressourceorienteret syn på eleven.

Det overordnede mål med metoderne er at skabe en bro mellem lærere og vejlederes ubevidste forforståelser og den mangfoldige elevgruppes usynlige lager af ressourcer.

Du kan bruge de forskellige strategier og værktøjer i undervisningen til at sikre, at du tydeliggør og aktiverer alle elevers ressourcer, så de bliver mere bevidste om deres ressourcer, deres mål og om, hvordan de realiserer dem. Det giver den enkelte elev et større indblik i hans egne muligheder, som styrker motivationen og læringen.

Hæftet er en del af en serie på i alt fem hæfter: Et fælles teori- og metodehæfte og fire inspirationshæfter til henholdsvis lærere i 0.-6. klasse, lærere i 7.-10. klasse, undervisere på erhvervsuddannelser og UU vejledere.

De fire inspirationshæfter viser eksempler på, hvordan metoderne synliggør og aktiverer alle elevers ressourcer. Teori- og metodehæftet giver et større indblik i metodernes teoretiske fundament og implementeringen af dem.

Tanken er ikke, at du som underviser nødvendigvis skal tage alle metoderne til dig, men at du vurderer, hvilke tilgange der kan være gavnlige i forhold til dine egne elever og undervisningspraksis.

BAGGRUND: ET UBEVIDST MANGELSYN

Hæfteserien er blevet til i et samarbejde mellem Integrationsministeriets og Undervisningsministeriets projekt *Fastholdelseskaravanen*, Uddannelsesstyrelsens *Tosprogs-Taskforce* og Uddannelsesstyrelsens vejledningskontor.

Formålet med hæfterne er at give vejledere og lærere i grundskolen og på erhvervsuddannelserne redskaber til at møde tosprogede elever med høje forventninger. I regeringens handlingsplan om ligebehandling og respekt for den enkelte

uanset race eller etnisk oprindelse fra 2010 fremgår det, at en lærers forventninger til en elevs faglige præstationer påvirker den læring og de præstationer, som eleven opnår.

Flere internationale og danske studier viser, at lærernes forventninger til eleverne er med til at præge, hvordan eleven ser sig selv og sine muligheder for at realisere sine drømme om uddannelse og job. F.eks. kan man – på grund af forforståelse omkring køn og forskellige etniske kulturer – have bestemte, ubevidste forventninger til den enkelte unges faglige og sociale evner. Forventninger, der kan påvirke elevens eget syn på, hvilke muligheder han/hun ser for fremtiden.

FOKUS PÅ RESSOURCER

Målet med alle metoderne i dette hæfte er derfor at skabe en åben og ressourceorienteret tilgang til den mangfoldige elevgruppes personlige potentialer og kompetencer. På den måde kan vi udvide det pædagogiske synsfelt med et skarpere fokus på elevernes styrker og ressourcer, frem for på problemerne og manglerne. Medtænker vi således hinandens forskellige ressourcer og referencerammer, fremmer vi den gode kommunikation med eleverne.

At arbejde ud fra et resourcesyn er ikke noget, man lærer fra den ene dag til den anden. Ens resourcesyn udvikles og forfines over tid, ved at man løbende træner sig i at se og anerkende elevernes personlige potentialer og deres anstrengelser for at opnå succes. Metoderne kan være med til at skabe trygge, anerkendende platforme for undervisningen, hvor man bakker op om alle elever: Mennesker vokser, når de bliver mødt med positive forventninger til deres person og potentialer. Og lægges der vægt på at finde de områder, hvor eleverne kan videreudvikle sig, viser erfaringerne, at de oplever følelsen af at kunne mestre deres liv. Det motiverer dem til at lære mere. Derfor er der behov for tillidsfulde relationer med lyttende, anerkendende voksne, som er opmærksomme og handler rettidigt, hvis eleven befinder sig i en udsat situation. Her kan man som underviser være med til at gøre en forskel.

“ Ressource: Mængde af materialer, midler, råstoffer, fysiske eller psykiske kræfter el.lign. der i et vist omfang er til rådighed, besiddes eller kan udnyttes ”

HÆFTETS INDHOLD

Hvert kapitel introducerer dig til en metode/strategi og de erfaringer, som udvalgte erhvervsskoler landet over har gjort sig ved brug i hverdagen.

■ **I kapitel 2 om relationer** kan du blandt andet læse om vigtigheden i, at den gode relation mellem underviser og elev eksisterer, og hvilken betydning relationer har for trivslen. Kapitlet tager udgangspunkt i TEC Frederiksberg og Aalborg Handelsskoles erfaringer.

■ **I kapitel 3 om kooperativ læring** kan du læse om Hotel- og Restaurantskolens erfaringer med kooperativ læring og om de gode resultater, de har med at anvende metoden.

■ **I kapitel 4 om læringsstile** kan du læse om EUC Vests implementering af læringsstile, og hvordan eleverne viser større interesse for fagene, når de undervises efter deres læringsstil.

■ **I kapitel 5 om gråzonesprog** kan du læse om, hvordan du ved at arbejde med elevernes ordforråd kan udvikle deres fagsprog. Kapitlet tager udgangspunkt i SØPU Nordsjælland og Fastholdelseskaravanens erfaringer.

■ **I kapitel 6 om forældresamarbejde** kan du læse om Syd-dansk Erhvervsskoles arbejde med forældresamarbejde, og hvordan forældrene har lettere ved at støtte deres børns skolegang, når de har en viden om den uddannelse, de er i gang med.

METODERNE/STRATEGIERNE BELYSES VED HJÆLP AF:

- En række spørgsmål til din egen praksis, som du indledningsvis kan reflektere over.
- En introduktion til metoden/strategien samt inspiration til litteratur og hjemmesider, hvor du kan få flere oplysninger og mere inspiration.
- En case med eksempel fra en erhvervsskole.
- En række gode råd fra skolen.
- Eksempler på konkrete værktøjer, som du kan bruge i forbindelse med de temaer, der arbejdes med i casen.

Du kan læse mere om implementeringen af de enkelte metoder i teori- og metodehæftet. I teori- og metodehæftet finder du også en litteraturliste for hele hæfteserien. ■

I kapitel 2 kan du læse om:

- Hvordan arbejdet med elevernes indbyrdes relationer har betydning for elevernes trivsel, men også for kvaliteten af læringen.
- Erfaringer med at højne elevernes udbytte af undervisningen, hvis de tildeles et fast klasselokale og bliver tæt tilknyttet én underviser på skolen.
- Hvordan succesoplevelser i undervisningen kan være medvirkende til, at eleverne bliver bedre rustet til at gennemføre en uddannelse.

RELATIONSARBEJDE

Relationen som forudsætning for læring

Trivsel og gode relationer har stor betydning for, hvorvidt eleven kan lide at gå i skole, og om eleven udvikler sig fagligt. Fokus på den gode relation kan derudover hjælpe dig som underviser til at se ressourcer hos den enkelte elev. Dette kapitel handler om relationer og betydningen af disse.

Relationen mellem underviser og elev er betydningsfuld af mange årsager. Samspelet mellem disse to har ikke kun betydning for trivslen hos begge, men også for kvaliteten af læringen. Når eleven føler sig værdsat og anerkendt, påvirker det elevens selvopfattelse og stimulerer udviklingen af tillid – både til sig selv og andre. Ressourcesynet i de to følgende cases skal findes i tilgangen til eleverne, og hvor meget det betyder, hvilken tilgang og hvilke forventninger man som institution og underviser har. Mange af de elever, som danner baggrund for de følgende cases på både TEC Frederiksberg og Aalborg Handelsskole, har som udgangspunkt ikke en almen faglig stærk baggrund. Alligevel bliver de mødt på uddannelsesstederne med en forventning om, at de har ressourcer, og at disse skal bringes i spil. Elevernes faglige og sociale bidrag har en betydning, og formålet er at give alle elever den fornødne opbakning.

I relationen med eleverne er en anerkendende tilgang til eleven og dennes forskellige vilkår og forudsætninger, opfattelser og reaktioner helt essentiel. Den anerkendende tilgang bygger på den antagelse, at de fleste mennesker ikke lærer ved at blive konfronteret med alt det, de ikke kan, og at mennesker ikke udvikler sig af at blive konfronteret med deres fejl og mangler. Mennesker vokser derimod ved at andre reagerer positivt og anerkendende på deres initiativer. Netop derfor er det vigtigt, at underviseren ikke først og fremmest retter fokus mod det, der mangler, er vanskeligt, for dårligt etc., men i stedet retter opmærksomheden mod og tager udgangspunkt i, hvad den enkelte elev kan og magter – det positive, som der altid er – og fremhæver de ting, der lykkes for dem. Det kan være at rose eleverne, når de møder til tiden i stedet for at skælde ud, når de igen kommer for sent. Det kan være at værdsætte den halvdel af klassen, der afleverer en opgave til tiden i stedet for at give et kollektivt møgfald, fordi man bliver frustreret over den anden halvdel.

Overordnet set bidrager en anerkendende tilgang til et bedre læringsmiljø, færre konflikter og nederlag og flere succesoplevelser, hvilket er med til at styrke elevens faglige og personlige udvikling. ■

LÆS MERE

- Linder, Anne: *Det ved vi om – Pædagogisk relationsarbejde*, Dafolo (2010).
- Linder, Anne: *Professionelt relationsarbejde – en værktøjskasse til refleksion over relationer*, Dafolo (2010).

TEC FREDERIKSBERG

Et læringsmiljø med positive forventninger

Gennem mentorordning, fast tilknyttet underviser og fast klasselokale ønsker man at skabe tydelige og trygge rammer på TEC Frederiksberg.

René Sørensen og Kim Righter Rudolf er undervisere på elektrikeruddannelsen på TEC Frederiksberg. De underviser begge på 'Teknik og Fordybelse', en grundforløbspakke, som primært henvender sig til elever, som har brug for ekstra fordybelse til at nå de faglige kompetencemål forud for hovedforløbet. TEC Frederiksberg ønsker at skabe nogle faste rammer for eleverne – blandt andet derfor har eleverne ét fast klasselokale og én tæt tilknyttet underviser. Fokus er i høj grad på de sociale relationer og på at skabe nogle trygge rammer for læringsmiljøet.

Hver elev har en mentor, som de har samtaler med, og som supplerer og underbygger undervisernes arbejde. Det giver René Sørensen og Kim Righter Rudolf mulighed for at prioritere fagligheden, fordi eleverne bruger mentoren, når det drejer sig om mere personlige og private problemstillinger. Både René Sørensen og Kim Righter Rudolf oplever, at deres elevgruppe generelt har dårlige erfaringer med skole og læring, og at de har brug for på ny at lære, hvordan man positivt indgår i et læringsmiljø. Derfor har det stor betydning, at der skabes de rette arbejdsbetingelser for disse elever, og at de får en mere praktisk orienteret undervisning. Der er desuden afsat den fornødne tid til undervisningen, således at undervisningens fokus er målstyring i højere grad end tidsstyring i forhold til den enkelte elevs læring.

Et vigtigt element i undervisningen er som tidligere nævnt relationen mellem elev og underviser. For at kunne modtage og profitere af undervisning – måske især når man har haft vanskeligheder med dét at gå i skole – er det en forudsætning, at relationen mellem underviser og elev er god. Møder man en elev med blik for eksisterende ressourcer med tillid, tydelige rammer og med en forventning om, at eleven kan – så skaber man nogle betingelser, hvorunder eleven kan udvikle sig både fagligt, personligt og socialt. Netop derfor arbejder René Sørensen og Kim Righter Rudolf meget bevidst med den sociale relation, hvor det primære er, at de møder eleven med positive forventninger. Det er med til at give eleven en erfaring af, at han eller hun godt kan.

Flere af eleverne er dygtige håndværkere. De er gode til det praktiske, men har vanskeligt ved at håndtere den teoretiske del. Derfor arbejder René Sørensen og Kim Righter Rudolf på at give eleverne succesoplevelser. Enkelte elever har vanskeligt ved det teoretiske indhold i elektrikeruddannelsen og har ikke en uddannelsesaftale med en virksomhed. For den elev kan det handle om at vise eleven andre veje til at kunne bruge sine praktiske kompetencer i en anden beslægtet uddannelse og derved udfordre elevens uddannelsesvalg og se andre muligheder. ■

“ Underviseren skal ville det og have øje for, hvad eleven kan ,,”

Gode råd fra TEC Frederiksberg

- **Skab faste rammer.** Nogle elever har behov for ekstra faglig fordybelse og profiterer af, at der er faste rammer i form af ét fast klasselokale og én fast tilknyttet underviser. På den måde kan deres fokus være på det faglige og ikke på at forholde sig til nye omgivelser eller nye undervisere.
- **Tildel eleverne en mentor.** Ved at eleven har en mentor, som eleven kan tale med om mere personlige og private problemstillinger, kan underviserne prioritere fagligheden.
- **Mød eleverne med en forventning om, at de godt kan.** Eleverne har større mulighed for at udvikle sig personligt, socialt og fagligt, hvis man møder dem med tillid, tydelige rammer og med et blik for deres ressourcer.
- **Giv eleverne succesoplevelser.** Ved at bygge på succesoplevelser giver man eleven mere motivation til at fortsætte det gode arbejde, som i sidste ende er med til, at uddannelsen gennemføres.

**DET BLEV EN PROCES
FRA AT FOKUSERE PÅ
ALT DET, SOM ELEVERNE
MANGLER TIL AT
HAVE FOKUS PÅ DE
RESSOURCER, DE HAR,
OG HVORDAN DE KAN
SÆTTES I SPIL**

AALBORG HANDELSSKOLE

Et læringsmiljø med positive forventninger

Gennem samarbejde, handlekraft, ansvarlighed, respekt og engagement forsøger man på Aalborg Handelsskole at skabe fælles værdier og trivsel.

På Aalborg Handelsskole fortæller underviser Ann Skytte og uddannelseschef Lone Damgaard Knudsen, hvad det har betydet, at de på den merkantile indgang har lagt en overordnet pædagogisk ramme, som tager afsæt i den anerkendende tilgang. Udgangspunktet var, at ledelsen og underviserne ønskede at undersøge, hvordan undervisningen blev organiseret, og hvordan det var at være elev på skolen. Man begyndte at lave pædagogiske makkerskaber mellem underviserne, hvor de overværede hinandens undervisning med det formål at få øje på, hvad der virkede og blive inspireret heraf. Underviserne fik sat fokus på, at selvom der er nogle rammer og begrænsninger og nogle elever med forskellige udfordringer, så er der meget i undervisningen, som de har indflydelse på. Og det var præcis dét, der skulle italesættes.

Ann Skytte og Lone Damgaard Knudsen fortæller, at det blev en øvelse i at få øje på, hvad der virker i stedet for at tale om begrænsningerne – både de økonomiske og elevsammensætningen. Det blev en proces fra at fokusere på alt det, som eleverne mangler til at have fokus på de ressourcer, de har, og hvordan de kan sættes i spil. Helt generelt blev øvelsen at få øje på, hvad der virker i undervisningen, og hvilken indflydelse den enkelte underviser har på det faglige arbejde inden for eksisterende rammer. Det blev dermed også en måde at påvirke arbejdskulturen og -glæden på.

FÆLLES VÆRDIER

Flere elementer blev tilført i og omkring undervisningen. Først og fremmest tog handelsskolen nogle værdier til sig – 'SHARE-værdier' – som både undervisere og elever i dag arbejder med og efter. De står for: **Samarbejde, Handlekraft, Ansvarlighed, Respekt, Engagement**. Værdierne er blevet et fælles fundament og bliver omsat til konkrete situationer og handlemåder. Ann Skytte giver et eksempel herpå: Hvis en klasse for eksempel ønsker at lave regler, fordi der bliver talt for meget i timerne, så vil underviseren tale med klassen om SHARE-værdierne – at klassen skal **Sam**arbejde om, at der er ro i timerne, om hvad **Respekt** er – at der udvises respekt, når der er ro i klassen, når nogen skal fremlægge. **Engagement** viser man ved at lave sin opgave mm. SHARE-værdierne er med andre ord ikke bare ord, men har påvirket hele lærerkulturen og undervisningen på Aalborg Handelsskole og også måden, eleverne bliver mødt på.

TRIVSEL

Handelsskolen ændrede også fraværsmøder til trivselsmøder. I stedet for at se på fraværstallet for den enkelte elev, så stiller underviserne spørgsmålet: Hvordan kan

vi hjælpe, således at eleven møder og er glad? Ann Skytte forklarer, at der kommer et fokus på, hvilke positive tiltag der skal til for den enkelte elev. På denne måde bliver underviserne også mere aktive i forhold til mulige handlemåder.

Noget andet, skolen gør, er at fastholde stamklasserne. Det har betydning for trivslen, trygheden og det sociale liv i klasserne. Alle elever har desuden en kontaktlærer – og deraf en ugentlig skemalagt kontaktlærertime. Kontaktlæreren har fokus på elevernes faglige og sociale trivsel og fungerer også som en form for studievejleder. I kontaktlærertimen er der afsat tid til at tale om klassens trivsel, om relationer og indbyrdes samarbejde i klassen. Det kan også være mere praktiske ting, som f.eks. hvis der er fest på skolen. Så hjælper kontaktlæreren med at arrangere en lille 'for-fest' i klassen. Så bliver det arrangeret, at eleverne følges til festen eller mødes inden, da det kan være svært at komme til en fest på skolen, når man er ny elev. Ann Skytte fortæller, at det hele tiden handler om at støtte op om klassen som gruppe og have fokus på trivsel og fællesskab for den enkelte elev. En anden positiv effekt er også, at der skabes relationer på tværs af etnicitet.

RELATIONER PÅ TVÆRS AF ETNISK BAGGRUND

Handelsskolen havde en klasse med elever, som havde svært ved, at der var tosprogede elever. Der blev sagt ting, som ikke var acceptable – og her blev SHARE-værdierne brugt. Eleverne fik en opgave, hvor de skulle skrive, hvornår de sidst have oplevet respekt, og hvornår de sidst have respekteret et andet menneske. Det førte til gode diskussioner om, at man skal respektere hinanden uanset baggrund og holdninger. Lone Damgaard Knudsen fortæller, at de tosprogede elever på skolen er i mindretal, og at de bliver isoleret i forhold til den resterende elevgruppe. Ofte sætter de tosprogede sig sammen, de går sammen i grupper, og Ann Skytte mener, at det er et udtryk for, at de har et fællesskab eller føler sig uden for det øvrige fællesskab. Derfor har aktiviteterne i kontaktlærertimen, hvor de bliver rystet sammen, en stor betydning. Der brydes mønstrene for, hvem man samarbejder med eller sætter sig ved siden af. Flere elever bliver hørt i kontaktlærertimerne – og eleverne bliver set af hinanden på en anden måde. Deres ressourcer kommer i spil. Når man føler sig tryk og føler sig rystet sammen, så deltager man også mere i timerne.

KOMPETENCER

Skolen arbejder desuden med praksisnære undervisningsformer. Hvert år skal førsteårseleverne for eksempel arrangere en adventsbasar helt fra bunden, som munder ud i, at elevernes familier kommer og ser resultatet af deres arbejde. Der skal laves plakater og indbydelser, der skal markedsføres, der skal være overblik over økonomien og der skal laves budget. Alt skal organiseres – hvem der gør hvad, og igen bliver SHARE-værdierne brugt. Efter adventsbasaren bliver eleverne evalueret på både faglige og personlige kompetencer, og de får en udtalelse. De bliver bevidste om, hvordan man samarbejder og forpligter sig til en opgave. Der arbejdes med de personlige kompetencer, og det giver eleverne en fornemmelse af, at de har et ansvar for, at klassen fungerer, og at de har et personligt ansvar for at opgaverne bliver løst – Respekt for hinanden, Samarbejde og Engagement (SHARE). Der er samarbejde på tværs af klasserne, og det giver de praksisorienterede elever mulighed for at få succes og fremstå 'stærke' efter sådan et forløb. Eleverne oplever hinanden i andre situationer og får øjnene op for, at der er andre ressourcer end de boglige, og at de har lige stor værdi. Ann Skytte fortæller, at sådan en basar-uge kan rykke ved rollerne i en klasse – hvis man f.eks. er bogligt stærk, men ikke har engageret sig eller hvis man har boglige vanskeligheder, og har sat sine praksisorienterede ressourcer i spil. ■

“ *Man ser det man kigger efter,* ”

Gode råd fra Aalborg Handelsskole

- **Sørg for at udvikle undervisernes kompetencer.** Det er vigtigt, at alle undervisere kan se værdien i den anerkendende tilgang og er med på det.
- **Se på, hvad der kan ændres inden for de eksisterende rammer.** Hold fokus på aktiviteter og tiltag, der er realistiske her og nu inden for de rammer, der er.
- **Lav pædagogiske makkerskaber.** Gå sammen to og to og overvær hinandens undervisning. På den måde kan der skabes inspiration og fokus på det, der virker.
- **Tal om det, der virker.** En gang imellem kan man godt komme til at tale for meget om hindringerne. Tal i stedet om det, der virker, det giver mere energi.
- **Hold trivselsmøder.** I stedet for fraværs møder så hold trivselsmøder, hvor I spørger jer selv om, hvad I kan gøre for at hjælpe eleven til at møde og være glad, frem for udelukkende at fokusere på fraværstallet. På den måde skaber I fokus på handlemuligheder.
- **Fasthold stamklasser.** På den måde skabes der større trivsel og tryghed.
- **Giv alle klasser en kontaktlærer.** Og hav en ugentlig kontaktlærertime, hvor der arbejdes med trivsel og sociale relationer.
- **Lav tværfaglige aktiviteter.** På den måde kan eleverne få deres ressourcer i spil. Ved at få øje på hinandens ressourcer kan eleverne også se styrken i andre ressourcer end de boglige.

KOM GODT I GANG

Elevernes trivsel på skolen er vigtig i forhold til fastholdelse. Som underviser kan du være med til at skabe bedre trivsel for eleverne. På de næste sider kan du læse om nogle ideer til, hvad du kan gøre i din undervisning.

Respekt

På Aalborg Handelsskole har de givet eleverne en opgave omkring respekt. Formålet med opgaven er at skabe debat omkring respekt, og at alle skal respekteres uanset holdninger.

1. Tag en snak i klassen omkring respekt.
  - Hvad er respekt?
  - Hvad er det ikke at have respekt?
  - Kan man forvente respekt?
2. Bed eleverne skrive en beretning om sidste gang, de oplevede respekt, og hvornår de sidst har respekteret et andet menneske.
3. Tag en runde i klassen, hvor eleverne kort fortæller om deres oplevelser. Det er selvfølgelig godt, hvis alle vil fortælle om deres oplevelser, men det er uhensigtsmæssigt at presse eleverne.
4. Tag en snak i klassen om fortællingerne. I kan bl.a. komme ind på følgende:
  - Er der fælles træk ved fortællingerne om at have oplevet respekt?
  - Er der fælles træk ved fortællingerne om at have respekteret et andet menneske?
  - Hvilken betydning har det, når man oplever respekt?
  - Hvilken betydning har det, når man ikke oplever respekt?
  - Kan I nå frem til en fælles formulering omkring, hvad respekt er?

HÆNG PLANCHERNE OP I KLASSEN

Bed de elever, du skal have vejledningssamtaler med, om at tage deres drømmeplanche med til samtalen. Både ved individuelle samtaler og gruppesamtaler kan du tage udgangspunkt i elevens drømme og sætte fokus på at støtte op om elevens refleksioner.

FALDGRUBER

Har nogle elever svært ved at visualisere eller overhovedet komme i tanke om, hvad de drømmer om, kan du stille spørgsmål, der kan hjælpe deres refleksion lidt på vej. Spørg anerkendende, åbent og nysgerrigt ind til fremstillingen af deres drømme.

Giv plads til at skabe sociale relationer mellem eleverne

Elevernes indbyrdes relationer er meget betydningsfulde for trivslen i skolen. Det kan derfor være hensigtsmæssigt at bakke op omkring det sociale liv i klassen. I det følgende er der gode ideer fra Aalborg Handelsskole til, hvordan du kan give plads til aktiviteter, hvor klassen kan føle et sammenhold:

Lav en slik/frugt/kage ordning, hvor eleverne har noget med på skift. Start evt. med at være den første, der har noget med. Giv plads til at fejre fødselsdage.

Følg op på fælles oplevelser, f.eks. udflugter, idrætsdage og hytteture. Giv eleverne mulighed for at vise billeder og fortælle om, hvad de synes har været sjovt, interessant eller godt. Giv eleverne mulighed for at planlægge klasseaktiviteter som f.eks. fester, julefrokost og udflugter.

På en god forårsdag kan en tur omkring skolens arealer eller en samarbejdsøvelse i form af boldspil på græsset være sjovt, positivt, energigivende og forfriskende.

Tal med eleverne om de muligheder, der er for socialt samvær på skolen. Bruger eleverne det? Var det noget, de kunne tænke sig?

Vær med til at arrangere en 'for-fest' for klassen, så flere oplever, at de har nogen at følges med til skolens fester.

Stoleøvelse

For at skabe refleksion og samhørighed kan følgende øvelse være en god idé. Den kan bruges til mange ting, og spørgsmålene kan varieres alt efter, hvilket emne du ønsker behandlet.

Start med at sætte jer i en rundkreds på hver sin stol. Som underviser kommer du med nogle udsagn. Hvis man er enig i udsagnet rejser man sig og skifter stol med en af de andre, der rejser sig. Er der kun én, der rejser sig, skifter du som underviser plads med vedkommende.

Udsagn:

- I dag er det mandag
- Det er godt vejr i dag
- Det var nemt at komme op i morges
- Det er rart at være i lektiecafeen
- Der er mange fester her på skolen
- Det er let at lære andre elever at kende her på skolen
- Det er lærerigt at gå på uddannelsen
- Det er underviserens ansvar, at jeg lærer det, jeg skal
- Det er vigtigt, at man trives med de andre på en uddannelse
- Osv.

Marker dér, hvor der enten er mange eller få, der rejser sig. Er der f.eks. få, der rejser sig ved, at det er rart at være i lektiecafeen, kan du tage dette op.

Udvælg nogle af punkterne. Bed f.eks. eleverne kort tale med sidemanden om, hvordan det kan være, at der kun er få, der mener, at det er rart at være i lektiecafeen.

Tag en fælles snak om det. Er det, fordi de ikke har været der? Får de ikke noget ud af det? Osv.

I kapitel 3 kan du læse om:

- Hvordan du kan bruge teamarbejde til at sikre, at du får dine elevers ressourcer i spil, så alle elever får et fagligt og personligt løft.
- Hvordan teamarbejde har vist sig effektivt i kampen for øget inklusion og fastholdelse.
- Hvordan man ved hjælp af kooperativ læring har fået flere elever til at bestå eksamener og forhøjet karaktererne.

KOOPERATIV LÆRING

Mangfoldighed styrker faglighed

I kooperativ læring er mangfoldighed godt. Når læring sker i teamarbejde, er forskellighed en forudsætning, fordi metoden bygger på maksimal dynamik mellem elevernes individuelle ressourcer. Kooperativ læring tager desuden udgangspunkt i, at man ikke kan adskille den faglige og den personlige udvikling. Det giver et bredt syn på elevernes ressourcer, forudsætninger og behov. Resultatet er en undervisning, som favner forskellige behov i en mangfoldigt sammensat elevgruppe og sikrer eleverne både et fagligt og personligt udbytte.

Dorthe Kingo Thruelsen er konsulent i Fastholdelseskaravanen. Ifølge hende oplever Fastholdelseskaravanen i forbindelse med interview af elever på erhvervsskolerne, at mange elever har fokus på fagligheden, og at de er bevidste om, hvad god undervisning handler om. Eleverne er interesseret i, om de lærer noget og samtidig også interesseret i at få indsigt i egen progression. Hvis man skal sikre høj undervisningskvalitet og samtidig inddrage eleverne i deres egen læringsproces, så er der ifølge Dorthe Kingo Thruelsen tre aspekter i undervisningsforløbet, som man som underviser især bør være opmærksom på. Det er **ledelse, relationer og evaluering**.

Ledelse i denne sammenhæng handler om, at man som underviser skal være en didaktisk håndværker. Man skal tænke ledelse af klassen sammen med de faglige mål, der er for undervisningen. Dorthe Kingo Thruelsen peger på, at læringsledelse handler om, at underviseren skal trænes i at være en tydelig voksen eller leder, som leder læringsrummet med henblik på at opnå de faglige mål. Det handler om at sætte tydelige rammer og grænser. Man kan ikke komme uden om, at man som underviser skal kunne være leder og træde tydeligt igennem. Det andet aspekt handler om relationsarbejde. Underviseren skal fremme og bruge relationerne som en positiv kraft, som man f.eks. gør det i kooperativ læring. Det sidste aspekt, evaluering, handler om at være en dygtig evaluator. Ifølge Dorthe Kingo Thruelsen udtaler flere elever, at de ikke altid er sikre på, hvordan den pågældende undervisning fører. Evaluering indebærer at sætte tydelige mål og afdække, hvor man er, inden man går i gang. Arbejdes der ud fra tydelige standpunkter og mål, kan underviser og elev bedre synliggøre, hvorvidt eleverne har lært noget ved forløbets afslutning. "Det er lige meget, hvilken vej man går, hvis man ikke ved, hvor man skal hen".

I metoden kooperativ læring arbejdes der systematisk med strukturer og relationer i undervisningen. Elevernes relationer sættes i spil i elevteams og samarbejder også i makkergrupper og på tværs af teams – på den måde opstår et samarbejde iblandt eleverne om læringen. Set ud fra dette perspektiv fremmer kooperativ læring elevernes forskellige sociale kompeten-

cer, så de får mulighed for at bruge hinandens styrker. Når man organiserer klassen på denne måde, kan elever med forskellige faglige forudsætninger hjælpe hinanden. Deres forskellige personlige, faglige og sociale ressourcer bringes i spil i undervisningen ved hjælp af et sæt af strukturer i form af øvelser. Det giver et bredere syn på elevernes ressourcer, forudsætninger og behov. Resultatet er en undervisning, som favner forskellige behov i den mangfoldige elevgruppe, og som sikrer alle elever både et fagligt og personligt udbytte. ■

LÆS MERE

- Jolliffe, Wendy: *Kooperativ læring i klasseværelset – hvordan gøres det*, Dafolo (2011).
- Kagan, Spencer og Stenlev, Jette: *Cooperative Learning*, Alinea (2006).
- Weidner, Margit, Kjær, Grethe og Østergaard, Anne Marie: *Kooperativ læring i undervisningen – en arbejdsbog*, Dafolo (2010).

FAKTA

Kooperativ læring tager udgangspunkt i, at man ikke kan adskille elevens faglige og personlige udvikling. Metoden er bygget op over fire principper:

- Samtidig interaktion
- Positiv indbyrdes afhængighed
- Individuel ansvarlighed
- Lige deltagelse

Underviseren praktiserer de fire principper ved hjælp af kooperativ læring-strukturerne, der guider eleverne gennem læreprocessen. **[A-Å]**

HOTEL- OG RESTAURANTSKOLEN

Massiv satsning på kooperativ læring

På Hotel- og Restaurantskolen i Valby (København) er kampen for øget inklusion og fastholdelse i fuld gang. I den kamp har en massiv satsning på kooperativ læring som det pædagogiske omdrejningspunkt vist sig meget effektiv. Følgende case illustrerer, hvordan skolen har implementeret metoden, der både forbedrer såvel trivsel som resultater for skolens elever.

Tankerne om et systematisk pædagogisk udviklingsarbejde startede hos underviser Susanne Poulsen, der gennem kurser med blandt andre Jette Stenlev var blevet begejstret af de tydelige principper og klare rollefordelinger, som kooperativ læring bl.a. byder ind med. Hun fik med det samme en fornemmelse af, at kooperativ læring langt hen ad vejen ville kunne afhjælpe mange af de udfordringer, som undervisere og elever indimellem kæmpede med i den daglige undervisning, hvad enten det var i klasseværelset eller i køkkenet.

Det kunne for eksempel være det sociale samspil i klassen, der var svært at få til at fungere. I den traditionelle undervisning er der ikke altid så meget fokus på den side af sagen, og den er utrolig vigtig både i forhold til læring og i forhold til fastholdelse, mener Susanne Poulsen.

I kooperativ læring arbejdes der meget bevidst med organisering af teams (grupper) i læringsrummet med fokus på, at forskellige teams faktisk oftest viser sig som mest velfungerende.

Når eleverne får forklaret, hvad metoden går ud på, og hvorfor vi gør, som vi gør, så accepterer de også at blive sat i team med andre end dem, der bare ligner dem selv mest muligt. Dermed får de også mulighed for at erfare, at andre kan byde ind med kompetencer, som de ikke selv har, og som de måske heller ikke ville have forventet, at klassekammeraten har. Det styrker sammenholdet på tværs i klassen ikke mindst i forhold til de tosprogede elever, at der skabes disse læringsfællesskaber.

Det er vores erfaring, at elevernes udbytte af undervisningen øges ganske betydeligt, forklarer Susanne Poulsen, der med mange års erfaring med undervisning og pædagogisk udviklingsarbejde i rygsækken ser kooperativ læring som "det væsentligste initiativ for inklusion og fastholdelse, der overhovedet er taget i forhold til læringsstrategier". Siden metoden blev taget i brug, har skolen oplevet et fald i andelen af elever, der ikke består prøver og eksamener, mens flere opnår de høje karakterer.

KAN BRUGES PÅ MANGE NIVEAUER

En anden af metodens åbenlyse fordele er, at den er til at komme i gang med. Også uden ugelange kurser og granskning af tykke bøger. De strukturer, man arbejder med i kooperativ læring, er selvfølgelig ret forskellige. Nogle kræver en del øvelse og en god portion mod, mens andre er lige til at gå til, og det er klart en styrke ved metoden, at man hurtigt kan komme i gang og gøre sine egne erfaringer, fortæller Susanne Poulsen, der dog samtidig understreger nytten af at vide noget om de overordnede tanker og principper, der ligger til grund for metoden. ■

“ **Kooperativ læring er det væsentligste initiativ for inklusion og fastholdelse, der overhovedet er taget i forhold til læringsstrategier** ”

Gode råd fra Hotel- og Restaurantskolen

- **Metoden kræver en kulturændring.** Det er vigtigt, at man forstår, at kooperativ læring er en filosofi og en kulturændring. Det er ikke bare en opskrift, du kan trække ned over din vante undervisning. Du skal sætte dig ind i didaktikken for at blive god til at anvende metoden.
- **Få ledelsen med fra begyndelsen.** Hvis ledelsen involveres, er det lettere at sætte initiativer i gang, som kan understøtte arbejdet med kooperativ læring. Eksempelvis hvis der skal arrangeres interne workshops, deltagelse i de officielle kurser og etablering af et superbrugerkorps til kollegial inspiration.
- **Introducer eleverne grundigt til metoden.** Eleverne skal vænne sig til en ny undervisningsform og derfor skal de introduceres grundigt til metoden. Det er en god ide at gentage strukturer – både for elevernes og din egen skyld.
- **Start med enkle strukturer i dine egne fag, så du er på hjemmebane.** Og brug gerne en 'månedens' struktur.
- **Varier undervisningen – kooperativ læring skal ikke stå alene.**
- **Fokuser kun på ressourcerne og det gode, du gerne vil have mere af.** Brug ikke tid på "Ti nu stille!" osv., men på "Hold da op, hvor ser I engagerede ud!"
- **Sæt fokus og ord på den enkelte elevs særlige potentialer:** "Du skal yde det, du bedst kan! Jeg kan se, der er mere i dig!" Det skal være din tilgang til alle elever.
- **Del erfaringer og materialer med hinanden.** Du vil hurtigt opdage glæden og mulighederne i at dele erfaringer omkring kooperativ læring med kolleger. Sørg for, at der er let adgang til hinandens kooperativ læring-materialer. Optag eksempelvis video af kooperativ læring-forløb og læg dem ud på lærerinfra og skriv de anvendte strukturer ind i lektionsplanerne.

KOM GODT I GANG

En vigtig del af at skabe klasserumsledelse og forståelse af formålet med undervisningen er ved at arbejde med mål og evaluering. I det følgende er der eksempler på, hvordan du som underviser kan gøre dette.

Sæt faglige mål

For at skabe motivation og optimal læring er det vigtigt, at eleverne kender målet med undervisningen.

Start derfor alle lektioner eller dobbeltlektioner med at skrive målet for undervisningen op. Eleverne kan eventuelt skrive det ned i en dagbog.

Vælger du at bruge trinmålene, så sørg for, at de er forståelige for alle elever i klassen. Det kan være nødvendigt at omformulere og simplificere dem lidt.

Du kan også dele målene op i bidder, hvis du ikke arbejder med alle dele af målet på en gang.

Brug nedenstående evalueringsskema, når I har arbejdet med et emne, hvor du har involveret flere mål. Bed eleverne om at udfylde skemaet. De skal graduere, hvor godt de magter opgaver inden for det mål, de evaluerer.

I kategorien Kan jeg godt

– kan eleverne selv løse opgaver, der relaterer til emnet.

I kategorien Skal jeg arbejde med

– kan eleverne løse dele af opgaverne, men har behov for at støtte sig til teamet.

I kategorien Skal jeg have hjælp til

– kan eleven ikke selv løse dele af opgaven og er afhængige af andre for at kunne komme igennem opgaven.

Hver elev gemmer sin evaluering i en mappe, så både læreren og eleven selv kan følge fremskridt.

MÅL	➤ KAN JEG GODT				➤ SKAL JEG ARBEJDE MED				➤ SKAL JEG HAVE HJÆLP TIL			
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
-			X									
-						X						
-				X								

Sæt sociale mål

Lav en brainstorm på klassens sociale mål, når der er behov for det.
F.eks. hver 3. måned.

Alle mål skrives på tavlen

1. Hver elev udvælger fem vigtige mål, som eleven fremlægger i sit team.
2. Hvert team udvælger de fem vigtigste mål og fremlægger for klassen.
3. Klassen bliver derefter enige om, hvilke mål der er vigtigst for at skabe en god klasse, hvor alle har en plads og kan arbejde.

Målene skrives på en plakat og hænges op

Hver uge udvælger læreren et eller to mål, der er særligt fokus på. Læreren pointerer disse mål over for eleverne i starten af timen. Sidst på dagen evaluerer eleverne, hvordan det er gået med at efterleve de sociale mål.

Evalueringen kan f.eks. foregå sådan:

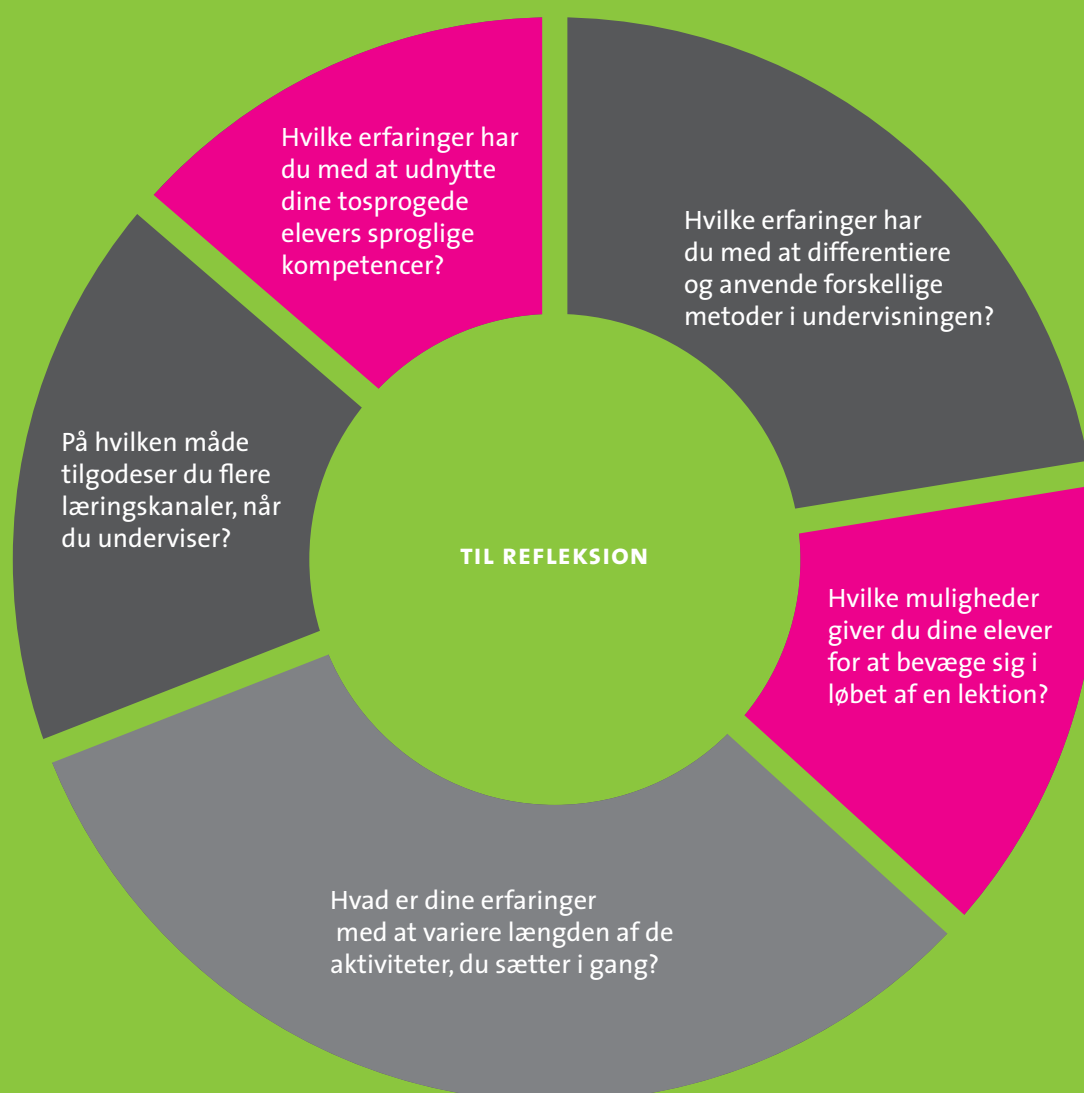
1. Alle elever har en dagbog.
2. Når dagen starter, skriver eleven ugens mål op.
3. Når dagen slutter, vurderer eleven sin egen og gruppens indsats for at nå målene på en skala fra 1 til 10.

DATO	MIN INDSATS	GRUPPENS INDSATS
Sikre, at alle får lov at udfylde deres rolle i teamet	7	7
Reagere hurtigt på stillesignalet	9	7

Hvis elevernes vurdering af deres egen eller gruppens indsats er under 5, kan man evt. bede dem om at skrive et par ord om, hvad der skal til for at forbedre det næste dag.

I kapitel 4 kan du læse om:

- Hvordan EUC Vest har startet et pædagogisk udviklingsforløb
- Hvordan EUC Vest er gået igennem en pædagogisk proces for at imødekomme de udfordringer, eleverne har.
- Hvordan man har lavet et inspirationsrum med undervisningsmaterialer.

LÆRINGSTILE

Undervisning skal favne alle elever

Læringsstile er en metode, som gør læringen tilgængelig for alle elever i den mangfoldigt sammensatte elevgruppe. Eleverne får individuelle redskaber, der sikrer dem optimal læring, og det giver gevinst: Eleverne rykker fagligt og får mere ud af undervisningen, og den enkelte får en større bevidsthed om sine særlige kompetencer.

Generelt i uddannelsessystemet favoriseres auditivt og visuelt (høre og se) orienterede elever ofte, fordi det er den traditionelle måde at undervise på. Underviseren forklarer, og der læses i bøger. Auditivt og visuelt orienterede elever skal naturligvis tilgodeses, men som underviser er det nødvendigt, at man også finder måder, hvorpå taktilt og kinæstetisk (røre og bruge kroppen) orienterede elever bliver tilgodeset, så deres læringsstil bliver stimuleret.

Læringsstile er en god metode til at:

- fange den enkelte elevs opmærksomhed og koncentration,
- fastholde elevens motivation,
- give eleven optimal mulighed for at tage den nye viden til sig, lagre den i langtidshukommelsen og udvikle reelle kompetencer.

Ved at hjælpe eleverne med at finde deres optimale læringsstil, giver man dem muligheden for at tage medansvar for læringen og udnytte de muligheder, deres personlige læringsstil åbner op for. Et målrettet og kontinuert arbejde med læringsstile giver eleverne et læringsværktøj, som kan få stor betydning for dem igennem hele deres uddannelsesforløb og også senere i deres liv. Evnen til at kunne tilegne sig ny viden er en afgørende kompetence, hvis man skal klare sig på arbejdsmarkedet i dag.

Når man arbejder med læringsstile, er fokus rettet mod at identificere den enkelte elevs læringsstile, ressourcer og potentiale, så eleven kan få størst mulig nytte af dem. Samtidig er arbejdet med læringsstile og de mange intelligenser en god indgang til at praktisere et anerkendende ressourcensyn i den direkte dialog med eleverne. Desuden er det også et signal til dem, at man som underviser er opmærksom på, at der er nogle ting, de hver især er særlig gode til. Det styrker alle elevers faglige selvværd, og det er med til at skabe tættere relationer til eleverne – en god platform for at stille positive forventninger til eleverne og øge det faglige niveau. Når man bruger læringsstile, skal man samtidig stille krav, for eleverne vil automatisk mobilisere deres ressourcer og forsøge at leve op til de positive forventninger, de bliver mødt med. Derfor er det af afgørende betydning, at man som underviser giver udtryk for, at man tror på, at eleverne gør en indsats for at nå deres mål. ■

LÆS MERE

- Interview med Svend Erik Schmidt i *Blik for ressourcer – Teori og metode*.
- Schmidt, Svend Erik: *Lær med stil* – downloades på www.fastholdelseskaravanen.dk
- Schmidt, Svend Erik: *Nu kan de lære det*, Alinea (2008).
- Fastholdelseskaravanen: *Motivationspædagogik i praksis – hele vejen rundt om eleven*, www.fastholdelseskaravanen.dk/motivationspaed/

**NÅR MAN ARBEJDER
MED LÆRINGSSTILE,
ER FOKUS RETTET MOD
AT IDENTIFICERE DEN
ENKELTE ELEVS LÆRINGS-
STILE, RESSOURCER OG
POTENTIALE, SÅ ELEVEN
KAN FÅ STØRST MULIG
NYTTE AF DEM**

EUC Vest

Ny pædagogisk platform

En ledelsesmæssig beslutning om bl.a. at indføre undervisning efter læringsstile og skabe en pædagogisk udvikling på EUC Vest har gjort, at eleverne bedre kan huske det gennemgåede stof. Det viser erfaringerne fra skolen.

FAKTA

Læringsstil Tanken bag læringsstile er, at vi alle er forskellige, og at vi lærer på forskellige måder. Ens læringsstil defineres ud fra, hvordan man koncentrerer sig, behandler og husker nyt, vanskeligt stof. Bliver undervisningen tilrettelagt efter ens læringsstil, kan man maksimere læringen. [A-Å]

Mange intelligenser Howard Gardner har udviklet en intelligensteori, hvor han præsenterer otte former for intelligens. Vi besidder alle de otte intelligenser, men i individuelle kombinationer, hvor nogle intelligenser er stærkere repræsenteret end andre. Ved at bruge vores stærke intelligenser, kan vi kompensere for vores mindre stærke intelligenser, når vi lærer.

De otte intelligenser er:

- Musikalsk intelligens
- Rumlig/visuel intelligens
- Kropslig intelligens
- Sproglig intelligens
- Matematisk intelligens
- Personlig intelligens
- Social intelligens
- Naturalistisk intelligens

Forventninger Ifølge Robert Rosenthal, som har givet navn til Rosenthal-effekten, vil menneskers adfærd påvirkes af de forventninger, som omgivelserne giver udtryk for: Møder man sine elever med høje forventninger til deres evner og præstationer, vil man derfor opnå et bedre resultat. [A-Å]

På EUC Vest har hele uddannelsesinstitutionen været igennem en pædagogisk udviklingsproces, hvor afsættet var at imødekomme den elevsammensætning, som underviserne på skolen oplevede blev mere og mere udfordrende, og samtidig fastholde og rumme de eksisterende elever.

Anne Mette Hede Jensen, der er pædagogisk udviklingskonsulent på EUC Vest, fortæller, at beslutningen om den pædagogiske udviklingsproces blev taget på direktionsniveau. Målet blev bl.a. at finde et fælles pædagogisk fundament for undervisningen, som skulle foregå fra centralt hold og på tværs af de forskellige indgange. Desuden besluttede ledelsen, at alle undervisere skulle gennem en kompetenceudvikling.

Første del af processen var at afholde en workshop for alle undervisere på EUC Vest. Ifølge Anne Mette Hede Jensen var hovedformålet med workshoppen at få underviserne til at komme med deres bud på, hvad god undervisning er, og hvornår eleverne lærer mest. Dette blev udgangspunktet for et internat, hvor underviserne blandt mange ting blev præsenteret for principperne for kooperativ læring og læringsstile – pædagogiske tilgange, som en procesgruppe havde udvalgt netop på baggrund af de svar, som underviserne havde givet omkring god undervisning.

Gennem hele udviklingsfasen har procesgruppen, som har været den styrende gruppe bag implementeringen, haft forskellige delmål for øje. Et vigtigt element har været videndeling og en form for sikring af, at udviklingen af de pædagogiske tiltag ikke stoppede, når internatet sluttede og 'hverdagsundervisningen' meldte sig. Underviserne har derfor fået bundne opgaver for at fastholde udviklingen af undervisningsforløb med udgangspunkt i kooperativ læring og læringsstile. Anne Mette Hede Jensen forklarer, at fokus i høj grad har været på den praktiske erfaring, indsamling af undervisningsværktøjer og cirkulering af viden – alt sammen på tværs af afdelingerne på skolen.

For netop at gøre den eksisterende viden og erfaring tilgængelig for alle, har Anne Mette Hede Jensen været med til at etablere et 'inspirationsrum' midt i huset med undervisningsmaterialer. Her har hun desuden placeret sit kontor, så hun kan være behjælpelig, når der kommer nogen. Anne Mette Hede Jensen erkender, at der er stor forskel på omfanget af, hvordan og hvor meget de 'nye' pædagogiske værktøjer bliver brugt. I den kommende tid skal Anne Mette Hede Jensen coache underviserne i de konkrete redskaber og hjælpe der, hvor der er opstået udfordringer.

Målet er naturligvis, at alle disse tiltag i sidste ende skal kunne måles på mindre frafald og større trivsel hos eleverne. Anne Mette Hede Jensen fortæller, at interntet for hele skolen gav rigtig meget til undervisningsmiljøet – både kollegialt og pædagogisk. Denne effekt er så småt begyndt at smitte af på eleverne – de udtrykker, at de er glade for at arbejde på den måde, som læringsstile og kooperativ læring lægger op til.

Henrik Ankersø Christiansen underviser primært i matematik på tømrer- og maleruddannelsen på EUC Vest. Han fortæller, at 90-95 % af eleverne synes at matematik er svært, og det er en blokering, som er vanskelig at overvinde ifølge Henrik Ankersø Christiansen. Han forsøger at lave en vekselvirkning i sin undervisning mellem det at sidde ved bordet og så komme op og 'røre-gøre'. Skolen sørger for, at eleverne får morgenmad og kommer ud at gå ture. Henrik Ankersø Christiansen oplever, at de fleste elever tager godt imod læringsstile, og at mange elever siger, at hvis de bare havde haft sådan en undervisning i folkeskolen, så ville de have interesseret sig for matematik.

Der er selvfølgelig også de elever, som synes, at nogle af de forskellige undervisningsformer inden for læringsstile for eksempel er barnlige, og som ikke vil deltage i undervisningen. Ifølge Henrik Ankersø Christiansen er det ofte elever, som generelt ikke er parate til at modtage undervisning. For Henrik Ankersø Christiansen handler det om at være undervisningsparat, og det kræver ofte overskud at skulle modtage en ny form for undervisning. Han er dog ikke i tvivl om, at de fleste elever har stor gavn af at blive undervist efter deres læringsstil, og resultatet viser sig især, når han repeterer stoffet. Det hænger simpelthen bedre ved, og der er en målbar effekt. ■

Gode råd fra EUC Vest

- **Start med en workshop.** Og gerne et internat. Det giver processen en kickstart og skaber en fælles følelse omkring projektet.
- **Sørg for opfølgning.** Når workshoppen eller internatet er slut, bliver det hverdag igen. Lav nogle opfølgende opgaver omkring undervisningsforløb, så der holdes gang i udviklingen.
- **Indret et inspirationsrum,** hvor alle skolens materialer til arbejdet med læringsstile, kooperativ læring osv. er. På den måde bliver det lettere tilgængeligt for alle.
- **Sørg for, at den viden, der eksisterer, cirkulerer.** Undervisningsmaterialer til nogle indgange kan måske også bruges på andre indgange.
- **Udpeg en konsulent mellem underviserne,** der kan coache de andre kollegaer i brugen af metoderne. På den måde kommer flere undervisere til at anvende metoderne.

KOM GODT I GANG

En god start på arbejdet med læringsstile er, at eleverne ved, hvilken læringsstil de har. Nedenstående er et skema, som eleverne kan udfylde og derigennem finde ud af deres læringsstil. Materialet er fra Motivationspædagogik i praksis, som du kan finde på www.fastholdelseskaravanen.dk/motivationspaed/.

> Auditiv

Lærer godt ved at tale/høre

- Jeg kan godt lide, når underviseren fortæller om det, jeg skal lære.
- Jeg lærer bedst, når jeg snakker med andre.
- Jeg husker bedst det, jeg har hørt.
- Jeg vil gerne fortælle andre om det, jeg har lært.
- Jeg vil hellere forklare noget end at skrive om det.
- Jeg kan godt lide situationer, hvor vi får lov til at tale om tingene.
- Jeg er i stand til at genfortælle det meste fra et oplæg.

Antal krydser:

> Taktil

Lærer godt ved at røre

- Jeg sidder ofte og piller ved noget, når jeg skal lytte.
- Jeg kan godt lide hands-on opgaver.
- Jeg kan godt lide at arbejde ved en computer.
- Jeg lærer bedst noget nyt, når jeg bruger mine hænder til at løse opgaven med.
- Ofte tegner jeg eller tager notater, når underviseren taler.
- Jeg husker bedst, det jeg skal lære, hvis jeg understreger nøgleord eller tager notater.
- Jeg kan godt lide at lave puslespil eller lignende aktiviteter.
- Jeg lærer meget ved at lave forsøg.

Antal krydser:

> Visuel

Lærer godt ved at læse tekst/se billeder

- Jeg husker bedst det, jeg har læst i en bog eller i et blad.
- Jeg er god til at huske det, jeg har set i tv.
- Jeg forstår bedst instruktioner, når jeg selv læser dem.
- Jeg husker bedst, hvis jeg laver indre billeder af det, jeg skal lære.
- Jeg lærer bedst noget nyt, når underviseren skriver på tavlen eller bruger power point.
- Jeg kan bedst lide at læse bøger med billeder.
- Jeg vil helst læse bøger eller print, når jeg skal lære nyt svært stof.

Antal krydser:

> Kinæstetisk

Lærer godt ved at bruge kroppen

- Jeg lærer bedst af det, jeg selv oplever.
- Når jeg skal koncentrere mig, skifter jeg tit siddestilling.
- Jeg kan godt lide at bevæge mig, mens jeg lærer noget.
- Jeg synes, det er sjovt at lave praktiske øvelser.
- Hvis jeg bevæger mig, mens jeg lærer, kan jeg bedre huske det.
- Jeg kan godt lide de aktiviteter, hvor jeg skal bevæge mig.
- Jeg foretrækker at lære noget nyt og svært ved at gøre det praktisk.
- Jeg kan godt lide at lave eksperimenter.

Antal krydser:

Aktivitet til kinæstetikerne og de taktile elever

Lav to bunker kort. En bunke med spørgsmål og en bunke med svar. Lav også en facitliste.

Lav to udgaver. En udgave i mindre format til de taktile elever og en i stort format til kinæstetikerne.

De taktile elever skal sidde hver for sig ved et bord og sætte kortene med spørgsmål og svar rigtigt sammen. De kan enten selv tjekke svarene, eller bytte med en anden og tjekke svarene, ved hjælp af facitlisten.

De kinæstetiske elever skal være sammen i grupper og have plads omkring sig. Hæng svarene op på væggen. Spørgsmålene skal ligge i en bunke. Lad en af dem være den, der læser spørgsmålene op og tjekker facit. De kan evt. svare på fem spørgsmål ad gangen og så bytte rolle.

Giv dem en fluesmækker hver og stil dem lige langt fra svarene. Når spørgsmålet er læst højt, gælder det om først at løbe hen og slå på det rigtige svar. Den, der når det først, har fået et point.

I kapitel 5 kan du læse om:

- Hvilken betydning det har, at eleverne har det nødvendige fagsprog for at få det maksimale ud af undervisningen
- Hvordan du kan arbejde med udviklingen af at udvide elevernes ordforråd
- Hvordan du gennem gråzonesprog arbejder med at skabe et fagsprog hos eleverne

GRÅZONESPROG

Sprog og fag hænger uløseligt sammen

Når du lærer fag, lærer du sprog – når du lærer sprog, lærer du fag. Når en elev påbegynder en ny uddannelse, skal eleven erhverve sig nye sproglige kompetencer for at lære det faglige. Når eleven skal lære et fagsprog, er det en forudsætning at visse mere 'hverdagsagtige' sproglige kompetencer er til stede. Gråzonesprog er et værktøj og en metode, som kan afhjælpe denne sproglige udfordring.

Ikke alle elever har samme sproglige forudsætninger, når de påbegynder en erhvervsuddannelse, men alle elever bliver udfordret, når de oplever, at hvert fag har sit helt egen sprogbrug og ordforråd. Dette gælder både inden for det, man vil kalde almindeligt ordforråd, men også deciderede fagudtryk og fagsprog.

Når der i en undervisning bruges ord som segment, ideologi, konsumentenhed, traditionelle og moderne, er det ikke alle elever der ved, hvad der tales om. Eleven kan måske godt få hovedpointerne med, selvom der er enkelte ord, som denne ikke forstår, men det kan være langt sværere at se en sammenhæng, hvis der er mange ord eller meningsgivende ord, som eleven ikke forstår. Derfor er det meget relevant, at man som underviser er bevidst om dette, når man planlægger og gennemfører sin undervisning. For at imødekomme denne sproglige udfordring for eleverne, kan man blandt andet anvende billeder, ordlister og mange eksempler i undervisningen.

I erkendelsen af, at alle fag har sit egen sprogbrug og ordforråd, samt at et bredt og nuanceret ordforråd kan have afgørende betydning for elevens uddannelsesforløb, har Fastholdelseskaravanen udviklet kursus- og undervisningsmaterialet 'Gråzone-sprog – klar tale i undervisningen'.

Formålet er at styrke faglærernes arbejde med fagsprog og gråzonesprog i undervisningen med afsæt i en pointe om, at du lærer fag, når du lærer sprog, og du lærer sprog, når du lærer fag. Der kan være både fagudtryk fra undervisningen, samt almindelig hverdagssprog, som elever enten ikke forstår betydningen af, eller som de reelt misforstår. For at imødesee denne udfordring findes der i undervisningsmaterialet praktiske værktøjer, som hjælper underviseren til at undgå de sproglige faldgruber og støtte elevens forståelse af det faglige gennem forståelsen af det sproglige. Værktøjerne øger elevernes faglige udbytte og styrker det inkluderende læringsrum. ■

LÆS MERE

- Gråzonesprog: www.fastholdelseskaravanen.dk/graazone-sprog/
- Værkstedssprog: www.fastholdelseskaravanen.dk/vaerkstedssprog/
- Kortfilm fra Århus Købmandsskole om fagsprog i undervisningen: <http://stream.emu.dk/openuniplayer.aspx?clipid=19350>

SOPU NORDSJÆLLAND

Skab en sproglig forståelse

Sproglig opmærksomhed er blevet et vigtigt element i undervisningen på SOPU Nordsjælland. Et forløb i gråzonesprog har givet en gruppe undervisere indsigt i og kompetence til at videregive undervisningsmateriale til resten af lærergruppen. Resultatet er en større sproglig bevidsthed i undervisningen.

På erhvervsskolen SOPU Nordsjælland har de i et par år haft fokus på gråzonesprog og på, hvordan de kan styrke elevernes sproglige forståelse. Skolen samarbejdede med Fastholdelseskaravanen, der ydede en indledende pædagogisk bistand, hvor fire af skolens undervisere fik et to-dages kursus. Her fik de fire undervisning i og viden omkring gråzonesprog og præsenterede senere dette forløb for alle skolens undervisere på et pædagogisk rådsmøde. Underviser på SOPU Nordsjælland Pernille Hansen-Schwartz, som var en del af 'projektgruppen', fortæller, at de startede med at vise en kortfilm for underviserne. En kortfilm fra Århus Købmandsskole, som tydeliggør hvor meget – eller lidt – fra undervisningen, som eleverne rent faktisk forstår, og om de kender til de ord og fagudtryk, der bruges.

For mange af underviserne var det, ifølge Pernille Hansen-Schwartz, en 'aha-oplevelse' at se denne kortfilm. Der er nemlig en del ord, som underviserne tager for givet, at eleverne forstår betydningen af. Næste led i præsentationen på PR-mødet var, at underviserne fik en tekst på fransk, som de skulle 'læse'. Som Pernille Hansen-Schwartz fortæller, så var der ingen af underviserne, som hverken talte eller læste fransk, og derfor var det en opgave som umiddelbart ikke gav så stor mening. Øvelsen viste dog, at selvom man ikke mestrer eller forstår et sprog 100 %, så kan man godt i større eller mindre grad skabe en form for mening. Det er med andre ord ikke en forudsætning, at man er 'ekspert' for at få noget meningsfyldt ud af en tekst eller en undervisning. Der ligger altså i eleverne en sproglig kapacitet eller ressource, som skal styrkes for at optimere undervisningsudbyttet.

Det er ikke alle undervisere på SOPU Nordsjælland, som i dag gør brug af det undervisningsmateriale, som er til rådighed. 'Projektgruppen' sørger for, at materialerne er let tilgængelige, og de opdaterer og sender jævnligt nyt materiale og forskellige links ud til underviserne. På den måde kan underviserne tage det i brug i forhold til egne undervisningsopgaver. Pernille Hansen-Schwartz fortæller, at undervisningsmaterialet fra gråzonesprog er et anvendeligt og godt redskab i undervisningen, som kan bruges uanset elevsammensætning, og som eleverne er glade for at arbejde med. Det får undervisningen til at glide og den bliver mere interessant – både for elever og undervisere.

Styrken ved gråzonesprog er, ifølge Pernille Hansen-Schwartz, blandt andet, at det giver en helt generel opmærksomhed på, hvad man som underviser siger, og hvordan man siger det, og om man kan sige det anderledes. Pernille Hansen-Schwartz bruger desuden metoderne i sin læsevejledning som en teknik til at stille spørgsmåls mål til teksten. Det er en rigtig frugtbar måde at gå til en tekst på, også selvom det er vanskeligt for eleverne, fordi de er svært at fralægge sig den traditionelle måde at læse en tekst på.

Gode råd fra SOPU Nordsjælland

- **Start med et fælles oplæg for alle undervisere – meget gerne med en konsulent 'udefra'.**
- **Få så vidt muligt ledelsen med fra starten. Ellers kan formidlingen til undviserne tage tid.**
- **Lav evt. mindre arbejdsgrupper, som skal arbejde videre med det – gerne én arbejdsgruppe for hver indgang.**
- **Investér de fornødne timer – da det gør undervisningen mere interessant – både for elever og personale.**

KOM GODT I GANG

For at eleverne har det nødvendige fagsprog til at begå sig i uddannelse og job inden for deres branche, er det nødvendigt at arbejde bevidst med at udvide deres fagsprog. I det følgende er der nogle ideer til øvelser og opgaver omkring dette. På www.fastholdelseskaravanen.dk/vaerkstedssprog/, kan du se flere eksempler.

Hvilket fagsprog er det hensigtsmæssigt eleverne har?

1. Find ud af hvilke ord, begreber, termer, som det er hensigtsmæssigt, at eleverne har omkring branchen. Se evt. lærebøgerne igennem og vurder, hvilke ord eleverne normalt ikke kender eller har svært ved.
2. Hvis der er for mange ord i forhold til, at det er overskueligt for eleverne, så inddel dem evt. i grupper af 20-40 ord og tag en gruppe ord ad gangen.
3. Lav forskellige opgaver, hvor ordene bruges. Lav flere opgaver, hvor de samme ord og begreber anvendes, så eleverne bruger det flere gange og dermed opnår en fortrolighed med fagsproget.

I det nedenstående er der eksempler på opgaver, hvor fagsproget anvendes.

Hvad bruges til hvad? Eksempel på fagsprog i køkken

Nævn nogle redskaber/maskiner/ting, som man bruger til at gøre følgende med:

Skære med: _____

Piske med: _____

Koge ting i: _____

Afmåle ingredienser med: _____

Stege med: _____

Osv...

Nævn nogle redskaber/maskiner/ting, som man bruger til at gøre følgende ting med:

1. Lægge over madrester, der skal i køleskabet: _____

2. Beskytte sine fingre mod varme ting: _____

3. Lave varme drikke med: _____

4. Krydre maden med: _____

Osv...

Stavelsemix

Eksempel på fagsprog i metal

Skriv de ord, som er indeholdt i nedenstående stavelsemix.

Eksempel: bejds/dag/ar – arbejdsdag

ber/kel/vin/sli _____

bænk/je/dre _____

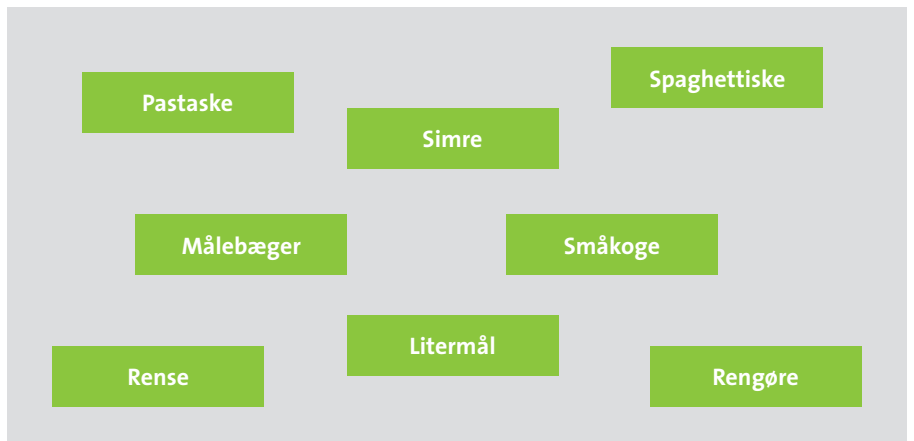
de/tang/bi _____

ve/de/spæn/ski _____

Osv...

Synonymer

Eksempel på fagsprog i køkken

Når en ting har to forskellige navne, kalder man disse for synonymer.

Nogle af de ord, man bruger i køkkenet, har to navne. Prøv at finde disse i kassen og skriv dem parvis på linjerne nedenunder.

Skriv synonymerne her:

_____ = _____

_____ = _____

_____ = _____

_____ = _____

I kapitel 6 kan du læse om:

- Hvordan et godt forældresamarbejde kan have indflydelse på elevernes gennemførelse af uddannelse.
- Hvorfor det er vigtigt at kende din forforståelse omkring uddannelsessystemet og uddannelser.
- Hvordan god kommunikation og interkulturel forståelse er med til at få forældrene til at bakke op omkring elevernes uddannelse.

FORÆLDRESAMARBEJDE

Forældre er en uvurderlig kapacitet

I arbejdet med at støtte og fastholde eleverne i deres uddannelsesforløb er det vigtigt, at alle ressourcer sættes i spil. Forældre er en vigtig ressource og de skal bruges. Ikke kun til gavn for eleverne, men også til gavn for erhvervsskolerne – og ja, også til gavn for forældrene.

Eleverne på erhvervsuddannelser har brug for deres forældres motiverende engagement og opbakning undervejs i deres uddannelsesforløb. Det er nemlig en afgørende faktor for, at de gennemfører uddannelsen. Som forældre kan man have nok så meget lyst til at støtte op omkring sit barns uddannelse, men det kan være svært, hvis ens viden om uddannelsen og jobmulighederne er forældet eller helt mangler.

Uddannelsesinstitutionerne, her EUD, skal derfor være opmærksomme på at dele deres 'insiderviden' om uddannelserne, jobmuligheder mm. med elevernes forældre. Vellykket kommunikation og interkulturel forståelse forudsætter, at man har fokus på de forforståelser, som man som 'insider' har. Sagt med andre ord, så skyldes misforståelser i samtaler "at begge parter indirekte refererer til deres egne erfaringer omkring emnet, men ikke siger det tydeligt" (Jensen 2005:28).

Følgende case peger på, hvor meget der er vundet ved, at man inddrager elevernes forældre i forhold til elevernes uddannelsesforløb. Casen viser, at god kommunikation og gensidig forståelse mellem uddannelsesstedet og forældrene kan være afgørende for, at elever på EUD, og ofte tosprogede elever, gennemfører deres uddannelsesforløb eller stopper, fordi deres forældre ikke har viden om uddannelserne. Det kan derfor være vanskeligt for forældrene at se perspektiverne i uddannelsesforløbet. Ved hjælp af simple metoder bliver forældrenes viden udvidet og konkretiseret til gavn for både elever, deres familier og erhvervsskolen. ■

LÆS MERE

- *Værdsættende forældredialog. En vej til et bedre uddannelsesvalg – med fokus på elever med en anden etnisk baggrund end dansk.* Produceret af Navigent A/S 2008. Kan downloades på: www.navigent.dk
- Jensen, Iben: *Grundbog i kulturforståelse*, Roskilde Universitetsforlag (2005).

FAKTA

Forforståelser er den forudgående forståelse, vi alle bærer med os, der gør det muligt for os at navigere i verden. Forforståelser må ikke forstås som et negativt begreb, men kan betragtes som et centralt styringsredskab i ethvert menneskes adfærd. Det er det, vi har med os, bevidst eller ubevidst. Forforståelse er en del af en persons identitet. Den ændres i dialogen med omverden og er ikke en statisk størrelse. (Iben Jensen: *Interkulturel kommunikation i komplekse samfund*. RUC 1998). [A-Å]

SYDDANSK ERHVERVSSKOLE

Forældre er en uvurderlig kapacitet

Syddansk Erhvervsskole ved, hvor vigtig forældre støtten er for deres elever. De har haft muligheden for at give interesserede forældre et indblik i og en forståelse for, hvad det er for en uddannelse, som deres børn er ved at tage. Og det virker. Det virker for eleverne, og det virker for forældrene.

For de fleste forældre kan det være vanskeligt at følge med i deres børns uddannelsesforløb. Der er mange ting, som har ændret sig, siden man selv gik i skole, og selv de mest ihærdige forældre kan have svært ved at sætte sig ind i, hvad der foregår på skolerne, hvad deres børn lærer og ikke mindst hvorfor. For mange tosprogede forældre er denne udfordring endnu større, fordi deres børn er i et uddannelsessystem, som de selv har ringe eller slet ingen erfaring med.

Projektleder og overlærer Ulf Günthersen og projektkoordinator Abir Hammoud arbejder på Syddansk Erhvervsskole, hvor de i samarbejde med Integrationsministeriet og Fastholdelseskaravanen har haft fokus på forældresamarbejde og på at inddrage især tosprogede elevers forældre i uddannelsesvalg og -forløb. På Syddansk Erhvervsskole anerkendes forældrenes betydning for elevernes uddannelsesvalg og ikke mindst gennemførelse. Jo mere forældrene kender til den uddannelse, som deres børn er ved at tage, des mere kan de støtte gennemførelsen. Samtidig gælder det modsatte også – at hvis forældrene ikke har en reel viden om uddannelsen og de jobmuligheder, der eksisterer bagefter, er det vanskeligt for dem at støtte. Ulf Günthersen og Abir Hammoud fortæller, at det nogle gange er forældrene, der opfordrer deres børn til at stoppe uddannelsen til fordel for erhvervsarbejde eller anden uddannelse, idet de har svært ved at få øje på perspektivet i uddannelsesforløbet.

FORÆLDRE PÅ VIRKSOMHEDSBESØG

For at øge forældrenes indsigt i deres børns uddannelse har Syddansk Erhvervsskole med Ulf Günthersen og Abir Hammoud i spidsen arrangeret virksomhedsbesøg for forældrene, hvor de ser den praktiske del af en specifik uddannelsesretning. Ved disse virksomhedsbesøg får forældrene mulighed for at se, hvilken form for arbejde, uddannelsen er rette mod, hvad arbejdet indebærer, og de får mulighed for at stille spørgsmål om løn, arbejdsforhold mm. Efter virksomhedsbesøget tager forældregruppen tilbage til Syddansk Erhvervsskole, hvor Ulf Günthersen og Abir Hammoud giver dem faktuelle oplysninger om de pågældende uddannelsesforløb, og hvor de får en bredere viden om uddannelsessystemet generelt. Ulf Günthersen og Abir Hammoud oplever begge, at forældrene er meget begejstrede for den indsigt, de får ved disse besøg. Ved at give forældrene adgang til denne viden, får de mulighed for at støtte deres børn meget bedre, og denne forældreressource skal anvendes til gavn for elever såvel som skole.

**“Forældrene
– de kommer!,,**

Gode råd fra Syddansk Erhvervsskole

- **Velovervejet kommunikation og interkulturel forståelse er vigtige nøgleord, når man skal involvere forældrene omkring deres børns uddannelser. Samtidig er det vigtigt, at man gør sig bevidst om sin egen forforståelse omkring uddannelsessystemet og uddannelser.**
- **Ved at arrangere virksomhedsbesøg for forældrene, så giver man dem et godt billede af, hvilke erhverv deres børns uddannelser retter sig imod, og samtidig kan virksomhedsbesøg være med til at aflive fordomme omkring 'håndværkeruddannelser'.**
- **Forældre er meget interesseret og vil gerne investere tid i at blive informeret omkring, hvad der sker i og omkring deres børns uddannelse. De skal blot inviteres, så kommer de.**

KOM GODT I GANG

For at forældrene optimalt kan støtte op om deres unges skolegang, er det vigtigt, at de ved, hvad børnene laver, når de er i skole. Det kan et forældrearrangement på skolen være med til at give et bud på. I det følgende er der et forslag til, hvordan sådan en aften kan forløbe.

Forældreaften

Start med at inddrage eleverne i arrangementet. Jo mere de kan tage del i planlægningen, des mere føler de, at de er en del af det. Det kan være med til, at de vil gøre meget for, at deres forældre kommer. Det kan f.eks. være hensigtsmæssigt at holde et sådan arrangement, når elever har lavet et projekt eller har nogle produkter at vise frem.

Lav en brainstorm med eleverne over, hvad de synes, at deres forældre skal vide om deres uddannelse. Sørg for at skrive det hele ned. Går eleverne i stå, kan du som underviser evt. stille spørgsmål, der kan skabe flere ideer. Husk, at det både er selve indholdet af uddannelse og det sociale liv på skolen, der er relevant.

Ud fra brainstormen laves en prioritering. Derefter kan I tage en snak om, hvordan I på bedste vis kan formidle det for forældrene.

Brug evt. følgende spørgsmål som støtte:

- Hvordan kan vi gøre aftenen afvekslende?
- Hvad er vigtigt at fortælle?
- Hvad egner sig til at blive fortalt i små grupper på en rundvisning?
- Hvad er vigtigt at fortælle, når alle er samlet?
- Er der sproglige udfordringer, og hvordan skal vi tage højde for det?
- Hvordan får vi vist skolen ved hjælp af produkter og billeder af hverdagen?

Sørg for at lave et program og en indbydelse. Dette kan enten gøres af eleverne eller af underviseren.

På selve aftenen kan følgende ideer/emner være relevante:

- En rundvisning i små grupper. Evt. 2-3 elever sammen med deres forældre. Hvis der er sproglige udfordringer, kan du evt. lave grupper efter sprog, så rundvisningen kan foregå på modersmålet.
- Besøg af tidligere elever, der har færdiggjort deres uddannelse. De kan fortælle om deres liv som færdiguddannet og komme ind på arbejdssituationen, løn, udfordringer, gode oplevelser osv.
- Hav et punkt på dagordenen omkring, hvad det vil sige at støtte sit barn, og hvordan man kan gøre det.
- Sørg for at bruge billeder, film eller andre visuelle redskaber (med billeder fra erhvervet), så du tager højde for forskellige sproglige forudsætninger.

Program for forældreaftenen

- 18.00 Velkomst i kantinen og en let anretning
- 18.30 Vores uddannelse kort fortalt. Vi viser bl.a. en film om uddannelsen
- 19.00 Rundvisning i grupper
- 19.30 Samling med kaffe og kage i lokale 8, hvor vi også viser produkter, klassen har fremstillet
- 19.45 Tidligere elev fortæller om sin hverdag på jobbet
- 20.10 Hvordan kan man som forældre støtte op om sit barns uddannelse?
- 20.30 Tak for i aften!

TAK TIL

Aalborg Handelsskole

Strandvejen 25
9100 Aalborg
Tlf. 99 36 46 00
www.ah.dk

EUC Vest

Sp. Møllevej 72
6700 Esbjerg
Tlf. 79 13 45 11
www.eucvest.dk

Hotel- og Restaurantskolen

Vigerslev Allé 18
2500 Valby
Tlf. 33 86 22 00
www.hrs.dk

SOPU Nordsjælland

Milnersvej 40
3400 Hillerød
Tlf. 48 20 17 00
www.sopu.dk

Syddansk Erhvervsskole

Munke Mose Allé 9
5000 Odense C
Tlf. 70 10 99 00
www.sde.dk

TEC Frederiksberg

Nordre Fasanvej 27
2000 Frederiksberg
Tlf. 38 17 70 00
www.tec.dk

MINISTERIET FOR FLYGTNINGE
INDVANDRERE OG INTEGRATION

UNDERVISNINGS
MINISTERIET

DEN EUROPÆISKE UNION

Den Europæiske Socialfond

Vi investerer i din fremtid

Tosprogs-
Taskforce